

Paweł Valde-Nowak

Nowa Biała, woj. nowosądeckie. Stanowisko 1

Informator Archeologiczny : badania 19, 9-10

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Stanowisko położone jest na zwymiętym cyplu terasy nadzalewowej lewego brzegu Pilicy. Badania miały na celu eksplorację zespołu paleolitycznego wstępnie rozpoznanego w roku ubiegłym. Przekopano 50 m² uzyskując ok. 2 tys. zabytków krzemieniowych /w tym 45 rdzeń i narzędzi/ oraz kilkadziesiąt fragmentów ceramiki. Zabytki paleolityczne zostały wykonane techniką rdzenia dwupiętowego niemal wyłącznie z krzemienia czekoladowego. Układały się one w kilku niewielkich krzemienicach w przeciwieństwie do kilkunastu wyrobów z wczesnej epoki brązu /ostrze trójkątne, luszczenie i 3 trapezy/ tworzących najprawdopodobniej jeden zespół kulturowy z licznymi fragmentami ceramiki. Bogatszy był zespół ceramiczny kultury łutyczej z IV-V okresu epoki brązu związany ze słabo zachowanymi kilkoma jamami kulturowymi. Znalaziono również pojedyncze fr. ceramiki z późnego okresu rzymskiego.

Na podstawie morfologii wyrobów oraz stratygrafii stanowiska zespół paleolityczny należy datować na sam schyłek fazy klimatycznej najmłodszego Dryasu.

Z uwagi na przebadanie, jak się wydaje, całego obszaru zajętego przez paleolityczną jednostkę osadniczą badania na stanowisku zakończono.

ŁYKOWE, gm. Wierzchlas
woj. sieradzkie
Stanowisko 1'

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne
w Łodzi

Badania prowadził dr Krzysztof Cyrek. Finansował WKZ w Sieradzu. Ósmy sezon badań. Stanowisko wielokulturowe od paleolitu schyłkowego po wczesną epokę brązu.

Stanowisko położone jest na cyplu wysokiej terasy lewego brzegu Warty. Wykopy /138 m²/ będące kontynuacją założonych w latach ubiegłych, miały na celu rozpoznanie terenu nieco w głębi terasy. Uzyskano kilka stałych obiektów kulturowych, kilkaset fr. ceramiki oraz 183 rdzenie i narzędzia krzemienne.

Najstarszym obiektem było wyłożone kamieniami schyłkowopaleolityczne palenisko z towarzyszącym mu "składnikiem" wyrobów krzemienianych. Dokończono ponadto eksplorować owalną jamę otoczoną dołkami posłupowymi i wypełnioną zabytkami krzemienianymi i fragmentami ceramiki kultury ceramiki dołkowej. Węgle drzewne pobrane z tej jamy otrzymały w laboratorium MALE w Łodzi datę radiowęglową 2970 BC /± 120/ - Lod 270. Tegoroczny sezon pozwolił również na pełne odsłonięcie, odkrytego w roku ubiegłym, obiektu kultury trzcinieckiej. Była to nieregularna w rzucie płaskim konstrukcja słupowa z wyraźnymi śladami po spalonych belkach tworzących dach lub podłogę.

Dotychczas przebadano na stanowisku ok. 400 m² wydobywając ponad 16 tys. zabytków, wśród których wydzielono cztery zwarte zespoły kulturowe. Najstarszy to schyłkowopaleolityczny zespół z listkami dwukątowymi, następnym to bogaty inwentarz mezolitycznych wyrobów krzemienianych tworzący na stanowisku jeden zespół z ceramiką kultury dołkowej /trw. mezolit ceramiczny/, odkryty w latach ubiegłych zespół kultury pucharów lejkatowych oraz najmłodszy, bogaty zarówno w ceramikę, jak i w zabytki krzemienne zespół kultury trzcinieckiej.

W przyszłym roku przewidywane jest zakończenie badań.

MOROCZYN, gm. Hrubieszów
woj. zamojskie
Stanowisko 25

patrz
okres wpływów rzymskich

NOWA HAJAŁA
woj. nowosądeckie
Stanowisko 1

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej
Zakład Archeologii Małopolski
w Krakowie

Badania prowadził dr Paweł Valde-Nowak. Finansował WKZ w Nowym Sączu i Komleja Archeologiczna Odda. PAN w Krakowie. Pierwszy sezon badań. Obozowisko schyłkowopaleolityczne.

Stanowisko odkryte wiosną 1985 r. Znajduje się na powierzchni plejstocenijskiej terasy lewego brzegu Białki, w strefie przełomu rzeki przez Piemiński Pas Skalnicowy.

W wykopie /1/85/ o pow. 25m² natrafiono na następujące warstwy: warstwa orna /miąższość ok. 20 cm/, pylasto-ilasty utwór deluwialny barwy oliwkowej /miąższości do 50 cm/, seria plarzysty z licznymi obruchami wapienia o silnie zwietrziałych powierzchniach. Trzecia z ww. warstw związana jest z procesem wietrzenia skały Obłasowa /670 m n.p.m./, u podstaw której znajduje się badane stanowisko.

Zabytki archeologiczne odkryte zostały w strople warstwy deluwialnej, a także w kilkunastu przypadkach w warstwie ornej. W trakcie badań zebranych zostało ponad 500 wyrobów z radiolarytu i innych dobrze lupliwych skał. Uzyskane też zostały okazy tłuczków, podkładek i retuszów wykonanych z piaskowca. W materiale zabytkowym zwracają uwagę importy surowców kamiennych, takich jak: krzemień jurajski podkrakowski, czekoladowy, świeciechowski i obsydian. Opisywany inwentarz poświadcza stosowanie rdzenia

widrowych, w tym także dwupiętowych. W grupie narzędzi dominują drapacze krótkie, przy niewielkim ndz. - le ryłców. Wśród zbójników wyróżnić można tyliczaki z podciętą podstawą oraz tyliczaki łukowe. Cechy tych wyrobów oraz ogólny charakter pozyskanych materiałów pozwalają odnosić badane stanowisko do kultury Federmesser.

Badania będą kontynuowane.

NOWA HAJA,
woj. nowosądeckie
Stanowisko 2 - Jaskinia w Obłazowej

Polaka Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej
Zakład Archeologii Małopolskiej
w Krakowie
Zakład Zoologii Systematycznej
i Doświadczalnej w Krakowie

Badania prowadzili: dr Paweł Valde-Nowak i dr Adam Nadachowski.
Konsultowali: prof. dr hab. Kazimierz Kowalski, prof. dr hab. Janusz Krzysztof Kosiński, doc. dr hab. Teresa Madeyska. W badaniach uczestniczyli: dr dr Elżbieta Warchałowska-Śliwa, Teresa Tomek, Jerzy Kopacz, Wiesław Krzeminiński, Andrzej Pradził, Zbigniew Szyndlar, mgr Mieczysław Wolsan, Finansował WKZ w Nowym Sączu i Zakład Zoologii Systematycznej i Doświadczalnej PAN w Krakowie. Pierwszy sezon badań. Górnopaleolityczne schronisko jaskiniowe.

Jaskinia znajduje się w północno-wschodniej ścianie skały Obłazowa /670 m n. p. m. / tworzącej, wraz z przeciwniegią Kramnicą, skalne wrota przełomu Białki przez Pieniński Pas Skalicy. Wykształciła się w wapieniu bulastym przy pewnej roli wody płynącej. Badania miały na celu uchwycenie kompleksowych danych przyrodniczych, niezbędnych dla rekonstrukcji stosunków faunistycznych i florystycznych panujących w strefie pienińsko-podhalańskiej w plejstocenie i holocenie, a także agruntowanie przypuszczalnego waloru jaskini w poszczególnych okresach pradziejowych.

Rozkopany został osad w wykopie o wymiarach 3 x 1 m, usytuowanym wewnątrz jaskini, w jej części przyotworowej. Wykop ten został oznaczony symbolem I/85. Stwierdzono w nim dziesięć głównych serii sedimentacyjnych o łącznej miąższości 2 m. Na głębokości 2 m badania tegoroczne zostały przerwane. Dno skalne nie zostało osiągnięte. We wspomnianych nawarstwieniach wyróżniają się trzy poziomy kulturowe, z których najniższy zawierał resztki konstrukcji słodonej z otoczków granitowych i kwarcytowych pochodzących ze zwirowiska Białki. W tym poziomie, niewątpliwie najciekawszym pod względem treści archeologicznej, znaleziony został oryginalny zespół zabytków ruchomych w postaci m. in. przedmiotu wykonanego z ciosu mamuta /bumerang?/, ornamentowanej igły oraz klina ze śladami oszlifowania i z ornamentem /oba zabytki wykonane z rogu/, zawieszki z muszli ślimaka Conus, a także zabytków krzemienianych. Wśród nich zwraca uwagę widrowy półtyliczak o niepełnym półtylicu oraz masywne narzędzie rdzeniowe związane z facją pracownicą. Wspomniane zabytki odnieść można do kręgu kultur wschodniograweckich.

Zespoły faunistyczne, jakie rozpoznane zostały w poszczególnych warstwach, mają charakter stepowo-tundrowy z udziałem gatunków takich jak: *Dicrostonyx torquatus*, *Lemmus lemmus*, *Rangifer tarandus*, *Alopex lagopus* i inne. Podkreślić można brak wyraźniejszych zespołów, które można odnieść do holocenu.

Uzyskano informacje o niżej zalegającym, obecnie zasypianym, pierwotnym otworze jaskini. Całość rozkopanych osadów poddana została szlamowaniu.

Badania będą kontynuowane.

REJON DOLNEJ WIEPRZY, gm. Dąbrowa
woj. koszalińskie
Cisowo - stanowisko 3
Zielnowo - stanowisko 7, 8, 9
Kowalewice - stanowisko 1

patrz
wczesne średniowiecze

WIERZBICA
woj. radomskie
Stanowisko "Zale"

patrz
neolit

WOLA RANIZOWSKA-STECE, gm. Raniszów
woj. rzeszowskie
Stanowisko 10

patrz
epoka brązu

WOLA RANIZOWSKA-STECE, gm. Raniszów
woj. rzeszowskie
Stanowisko 22

patrz
okres wpływów rzymskich